

BUITEN

25^E JAARGANG N^O. 45

ZATERDAG 7 NOVEMBER 1931

DE VIA APPIA TE PERUGIA, DE HOOFDSTAD VAN UMBRIË

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

DE ROEP VAN DEN SCHEEF-GEHOORNDEN ELAND, DOOR CHARLES G. D. ROBERTS (SLOT)	BLZ. 530
HET ONAANTASTBARE, DOOR TON RUYGROK.	BLZ. 531
DE SFEER DER UMBRISCHE HOOFDSTAD (GEÏLL.) DOOR A. H. LUYDJENS	BLZ. 529, 532—535
DE VLIEGENDE HOLLANDER EN ZIJN COLLEGA'S, DOOR F. G. MEDER	BLZ. 534—536
DE BAMILIKÉ'S (GEÏLL.), (SLOT), DOOR LINTER	BLZ. 536—538
PORSELEINKUNST (GEÏLL.), DOOR OTTO BEHRENS	BLZ. 537—539
VERHALEN UIT HET OUDE DORP (DE VERNIEUWING) DOOR J. L. A. KREMER	BLZ. 538—540
ORCHIDEEËN-TENTOONSTELLING, DOOR X.	BLZ. 540
WENKEN VOOR TUINBEPLANTING, (TUINSPORT) DOOR B.	BLZ. 540
DENDROBIUM PHALAEOPSIS SCHROEDERIANUM (ILL.)	BLZ. 540

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74-76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

De roep van den scheef-gehoornden Eland

DOOR CHARLES G. D. ROBERTS. (Slot)

DEZEN keer was er geen twijfel mogelijk. De roep kwam uit het struikgewas. Had er eenigen angst uit dien roep geklonken, dan zou de groote stier ongetwijfeld onmiddellijk zijn toegesneld om de schoone te bevrijden, in de gedachte dat de man haar verborgen hield. Doch de roep die hem bereikte, klonk als die van een zich veilig voelend wijfje. Dat was het wat op dit oogenblik den stier geheel in de war bracht. Steeds in de schaduw blijvend en zich zóó omzichtig bewegend, dat hij zelf niet meer dan een bizonder zwarte schaduw leek, sloop hij steeds naderbij, tot hij tot in de kleinste bijzonderheden alles in de schuilplaats van den man kon overzien. Daar was zeer beslist niet anders dan gesteente en mos en struiken en de ineengedoken gestalte van den man zelf, die zat uit te kijken naar den in maanlicht badenden oever en die een vreemd gevormde rol van boomschors aan den mond hield. Niettemin klonk op hetzelfde oogenblik weer de heesche kreet van het eland-wijfje op.

Hij kwam onweerlegbaar van die ineengedoken gestalte van den man, uit die rol boomschors die de man aan zijn mond hield.

Dit was mysterieus en het stijve, zwarte haar langs den nek en de schouders van den stier rees onheilspellend omhoog. Geleidelijk begon een verbaasde woede in hem op te komen. Slechts de verbazing, die er in gemengd was, weerhield hem om onmiddellijk vooruit te ijlen en dien geheimzinnigen bedrieger onder zijn hoeven te verpletteren. Een roode vonk gloeide op in zijn oogen.

Volkomen onbewust van den vreeselijken stier zoo vlak bij hem, zette Peddler den bedriegelijken hoorn van boomschors aan de lippen en liet telkens en telkens weer den roep opklinken met alle aantrekkelijkheid die hij er met zijn groote vakkennis in kon leggen. Hij was ervan overtuigd, dat zijn weergave natuurgetrouw was. En dat was ze ook. Ze leek zoo volkomen op de stem van een eland-wijfje, dat zij een grooten, hongerigen beer, die juist op dat oogenblik van den anderen kant van de rots op den niets-kwaad-vermoedenden jager toesloop, geheel overtuigde.

De beer wist, dat zijn eenige kans om een zoo vluggen en snellen buit als een wijfjes-eland te bemachtigen daarin lag, dat hij als een kat op haar toesloop en haar met bliksemsnelle vaart besprong. Hij twijfelde er geen oogenblik aan, dat het wijfje achter de rots verscholen stond. Toen hij ongeveer tien voet van die verleidelijke tonen af was, rees zijn ineengedoken gestalte plotseling omhoog, verlengde zich als een zwarte en

vreeselijke duivel-in-een-doesje en drong door het warnet van takken heen als een stormwind.

Nog voor Peddler's verstand hem vertelde wat er aan de hand was, had zijn geoeffend instinkt hem gezegd wat te doen. Zich half oprichtend, greep hij zijn geweer, draaide snel om en schoot op het vage en reusachtige lichaam dat één oogenblik boven hem opdoemde. Het schot miste volkomen, want juist toen zijn vinger den haan overhaalde sloeg een groote zwarte poot het wapen uit zijn handen en slingerde het tusschen de struiken.

Met één sprong, die bijna zijn nek verdraaide, wierp Peddler zich bliksemsnel achteruit en opzij en ontkwam op die manier nog juist aan de verplettering door den anderen poot, die met de kracht van een heiblok neerdaalde.

Voor het oogenblik was hij gered; maar hij viel languit en kwam zoo ongelukkig in een spleet van de rots terecht dat hij er zich niet dadelijk uit los kon werken. Met een rilling, die hij onmogelijk kon onderdrukken, trok hij zijn beenen zoo ver mogelijk in de hoogte en hield den adem in, ieder oogenblik verwachtend dat die genadelooze klauwen het vleesch van zijn dijen zouden scheuren.

Maar niets raakte hem aan; en het volgende oogenblik brak een ontzaglijk kabaal los, een pandemonium van gebrul en snuivend gegrom, terwijl het gekraak der struiken klonk alsof het heele bosch onder een stoom-wals vernietigd werd. Brandend van nieuwsgierigheid, wrong hij zich uit de spleet los en keek om zich heen. Wat hij toen zag deed hem snel naar boven klauteren, naar den top van de rots vanwaar hij min of meer veilig kon neerzien op een tweestrijd van reuzen, zooals hij nooit had durven hopen nog eens in zijn leven te aanschouwen.

Toen de beer bemerkte, dat het geen wijfjes-eland, maar een man was dien hij besprong, was hij zoo verbaasd, dat hij gedurende enkele seconden verzuimde zijn sukses te benutten. Aan die twee seconden van aarzeling had Peddler zijn leven te danken.

Alvorens het geweldige monster, nu ziedend van woede omdat hij zoo bedrogen was, voldoende zijn zelfbeheersching had herkregen om een aanval te doen op de liggende gestalte in de rotsspleet, sprong iets dat hem voorkwam een wervelwind van hoeven en horens te zijn uit de struiken en viel op hem aan. Het volgende oogenblik, met een lange, roode open wond langs zijn eene zijde, moest hij voor zijn leven vechten.

De reusachtige eland had juist op het punt gestaan om toe te snellen en die onbegrijpelijke en bedriegelijke geluiden te doen verstommen, toen hij de geweldige gestalte van den beer zag opdoemen. Hier was eindelijk iets waarop hij zijn woede kon koelen. Reeds driftig, maar in bedwang gehouden door verbazing, barstte zijn toorn nu los in waanzinnige woede. Er bestond een oude erf-veete tusschen zijn geslacht en dat der beren. Als jong dier was hij meer dan eens als door een wonder ontkomen aan den nek-brekenden slag van een berenpoot, had hij meermalen gezien hoe een jong wijfje werd neergeslagen en in stukken gereten. Aan de reden van dien diepge-wortelde haat was nu een nieuwe factor toegevoegd. Verward door de woede, opgewekt door de behoefte om zijn wijfje te beschermen, had zich bij hem een vage gedachte gevormd dat het geheim, dat hem zoozeer in verwarring had gebracht, verband hield met dezen specialen beer. De man was vergeten. Een wijfje had hem geroepen. Zij was verdwenen. En hier was de beer. De beer had waarschijnlijk het wijfje vermoord. Dat wijfje zou op vreeselijke wijze gewroken worden.

De beer — die een der grootste en wildste van zijn soort was in heel die Noordelijke streek — had al meer met elanden gevochten, zoowel met mannetjes als met wijfjes. Maar nog nooit had hij zulk een tegenstander ontmoet; en die eerste, snijdende slag met den vlijmscherpen vóórhoef van den stier had hem eenigszins van de wijs gebracht. Rechtop zittend met zijn geweldig achterlijf onder zich en met opgeheven voorpooten, weerde hij de scheurende slagen van zijn aanvaller af met de bliksemsnelle vlugheid van den geoeffenden bokser. De kracht in zijn schouders en voorpooten was zoo geweldig, dat, als hij één slag had kunnen toebrengen die rechthoekig op het been was aangekomen, hij den poot van den eland zou versplinterd hebben. Doch zijn afwerende slagen troffen rake-lings en scheurden slechts huid en haar kapot.

Na eenige minuten van vruchteloze pogingen om den beer in die positie neer te slaan, sprong de stier, niettegenstaande zijn grootte, zoo snel achteruit als een jonge hinde, die onder het drinken gestoord wordt. Zijn gewone aanvalsmethode, behalve

als hij met een mededinger naar de gunst van een wijfje moest vechten, bestond daarin, dat hij vertrouwd op zijn trappende vóórpoeten. Maar nu veranderde hij van taktiek. Zijn nek buigend tot zijn groote rechter hoorn voor hem uitstak als een rij bajonnetten, rende hij recht op zijn tegenstander toe.

Met zijn gewicht en zijn kracht achter dien aanval, was hij feitelijk onweerstaanbaar voor wien hem afwachtte. Doch de beer was te verstandig om hem af te wachten. Hij sprong opzij, greep den vooruitgestoken hoorn en hield hem vast in een poging om den vijand op den grond te trekken.

Maar de kracht en de vaart van den eland waren te groot en de beer werd zelf uit zijn evenwicht geworpen. Zelfs toen had hij zich misschien nog kunnen herstellen en den strijd op een gelijk niveau kunnen plaatsen. Maar hij had niet gerekend — hij kon onmogelijk hebben gerekend — op zoo'n uniek wapen als die kleine, neerhangende linker hoorn. Niet voor niet droeg de reusachtige stier een zoo vreemd gevormd gewei. De nietige, misvormde hoorn hing naar beneden als een ploegschaar. En de beer had er geen verdediging tegen. Met zijn scherpe punten stootte hij in zijn buik en opwaarts. De stier, zijn achterlijf rondzwenkend zonder het voordeel van zijn positie prijs te geven, stootte toe met al zijn kracht en de doodelijke ploeg werd voortgedreven tot het hart van den beer.

Peddler, van zijn plaats boven op de rots, schreeuwde en applaudisseerde in wilde opgewondenheid en uitte allerlei loftuitingen, even profaan als welgemeend, op den zegevierenden stier. In den eersten tijd lette het dier er niet op, daar het te druk bezig was zijn slachtoffer te stooten en te trappen alsof hij beslist wilde dat het meer op een bebloede vloermat, dan op een beer moest gelijken. Doch tenslotte, als tevreden met zijn triomf hief hij den bebloeden kop op en keek naar dat luidruchtige schepsel boven op de rots. Het zag er ongevaarlijk uit.

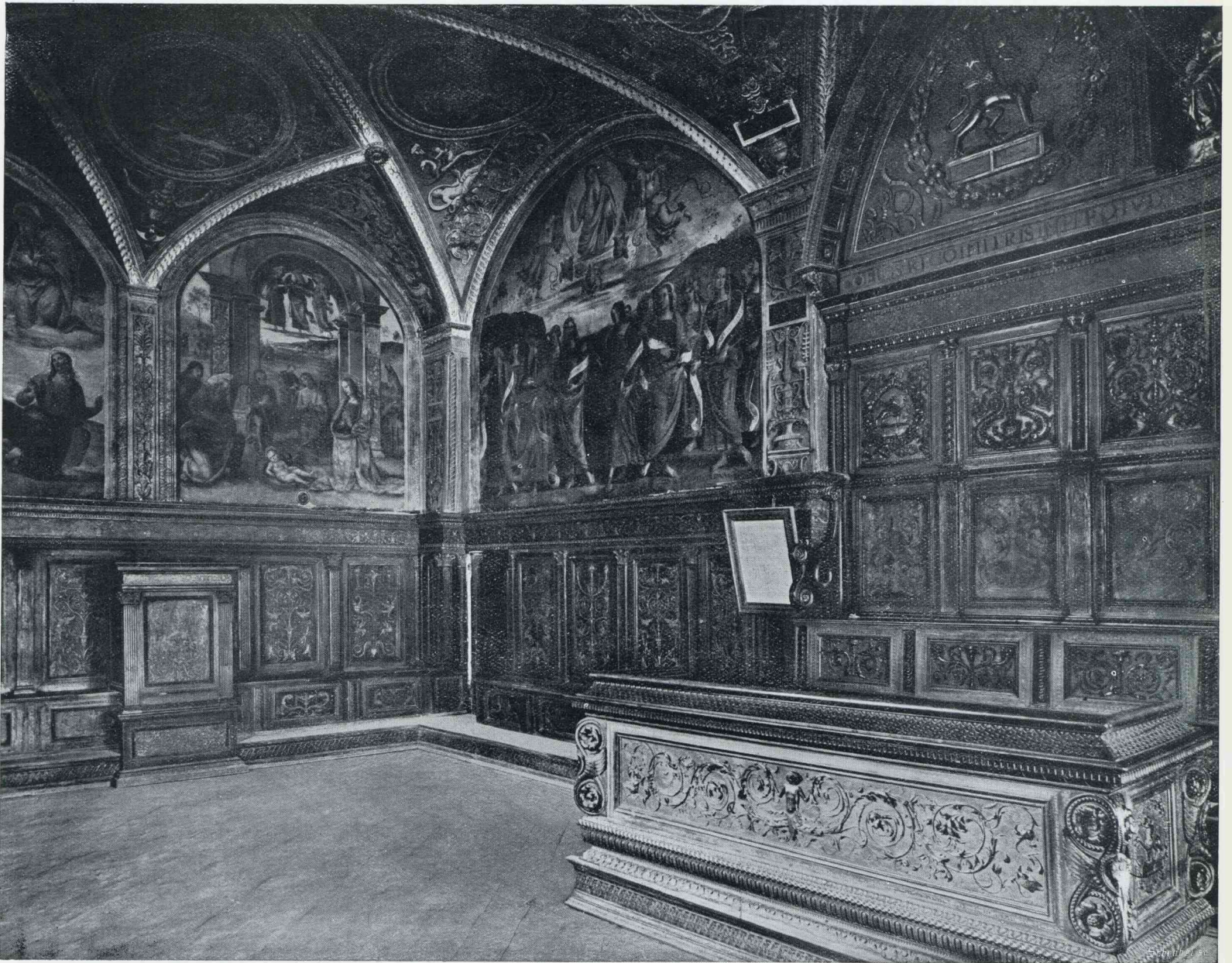
„Nou, maar jij kan vechten!” riep Peddler bewonderend uit. „En je hebt me het leven gered, dat is vast. Ik denk, dat ik je toch maar je scheef gewei moet laten behouden!”

De stier snoof minachtend en keerde zijn kop af om nogmaals een stoot toe te brengen aan de slappe overblijfselen van zijn vijand. Daarna — zonder verder acht te slaan op den man op de rots en verlangend naar verzachting van zijn schrijnende wonden — stapte hij het meer in en zwom rechthout, door de maanstreep, naar de donkere lijn van den tegenoverliggenden oever.

HET ONAANTASTBARE

DE chef de 'reception van het groote, luxueus ingerichte badhotel aan de azuren kust ging stil, maar beslist, den man en de vrouw vóór naar hun kamers. Zijn vak, dat hem had opgeleid tot ongeëxamineerd psychiater, had hem in beide menschen, zoeven in de hall door hem verwelkomd, onmiddellijk het jong getrouwde paar op huwelijksreis doen ontdekken. Hij had nog meer gezien, want hij wist precies, wat hij deed, toen hij na den gasten hun appartementen te hebben getoond, rustig doorliep naar de balkondeuren. Hij opende ze wijd, wendde zich tot de vrouw en zei: „Van hieruit, mevrouw, hoort en ziet u de zee”. Hij had zich niet vergist. De man bleef de kleerenkast onderzoeken, maar de vrouw liep direct naar het balkon. „Heerlijk!” dankte hem Merjolijn. „O, wat is dat heerlijk, Alf! Toe dan toch, kom eens gauw kijken!” Hij knikte, bescheiden glimlachend, niet sprekend, om niet het antwoord te storen van dien jongen meneer. Dat kwam niet direct, pas tellen later. „Straks wel”, zei hij. „Even nog een paar sigaretten in mijn koker doen. Weet je nog, of ik ze links of rechts in mijn koffer heb gepakt?” „Maar Alf, kom dan toch eens kijken!” hield Merjolijn aan. „Als de zon ondergaat”, zei de hotelchef, die over een Shakespeareaansche wijsheid bleek te beschikken, „dan is dit balkon uw plekje, mevrouw. Vanavond zult u . . .”. „Zeg eens, chef”, viel Alf in, „we willen ons even verfrisschen. Straks kunnen we nog altijd . . .”. „De baden zijn gereed gemaakt”, zei de chef. „Mag ik u even voorgaan? Hier deze deur”. „In orde”, dreunde van ver Alf's basstem. „Als u mij noodig heeft . . .?” „Nee, ik geloof het niet, wel Merjolijn? Toe, kom nu ook even hier. Heb je nog iets te vragen? Over de koffers misschien? Je zult je voor het souper toch wel verkleeden?” „Alf, kom nu eens even kijken!” Terwijl de chef na een buiging de kamer verliet, liep Alf met een verveeld gezicht naar het balkon. „Het is toch verschrikkelijk”, zei hij, „zoo weinig als jij je met de aller-

noodzakelijkste dingen bemoeit. Dat was vroeger al zoo, voor ons trouwen, maar nu . . . het is werkelijk verschrikkelijk”. „Toe nou, Alf, kijk nu eens”. Hij zuchtte, maar hij keek toch. En ook hem overweldigde het uitzicht toch even. „Het is hier . . . inderdaad mooi”, stemde hij toe. „Maar jij bent nog veel, veel mooier, jij bent . . .”. „Malle jongen”, zei ze, maar ze lachte stil en even streelde ze zijn handen. In haar oogen kwam een zachte glans. „Vind je ook niet, dat het hier heerlijk is?” vroeg ze, gelukkig, dat hij eindelijk keek. „O, ik vind het zoo . . . zoo angstig-heerlijk”. Alf bezag haar weer, glimlachend. Angstig-heerlijk, vond ze 't! Wat was het toch nog een kind, ook nadat ze . . . En zoo heerlijk oprecht. Wat zag ze er lief uit, met dat kleurtje van opwinding op haar wangen. 't Flatteerde haar, maar of ze dat zelf nu ook wist? Hij beet zich op de lippen, plotseling geërgerd. Of ze 't wist — hij wist het niet. Zelfs daarvan was hij bij haar niet zeker. Bij haar was hij van niets zeker — nooit. Soms vond hij dat zoo verbazend grappig, dat hij zijn eigen vrouw niet kende . . . Maar soms ook werd hij er woedend door. Zoals ze zoeven hem eenvoudig liet tobben en maling had aan al die „kleine dingen”, zoals zij het noemde . . . Jawel, maar als hij er niet voor zorgde, wie deed het dan? Merjolijn was eindelijk bereid zich met eenige kleinigheden bezig te houden. Ze was kwiek, hij erkende het. In ongelooflijk korten tijd had ze alles geregeld en reeds drie kwartier later stond ze weer op het balkon, wachtend op Alf. Ze zag uit over de zee . . . zoo wijd, zoo wijd . . . Waar bleef Alf? Over een kwartier ging de zon onder en Alf moest dit ook zien. Die goeie jongen was weer te druk bezig, om alles voor haar zoo aangenaam mogelijk te maken. Haar interesseerde het nu geen zier, of de koffers al waren weggesjouwd van de kamer, want Alf moest dit zien. Hij kwam nog bijtijds, gelukkig. Hij stond naast haar, terwijl ze hem wees: daar die visschersschuiten, die het zoo prachtig deden tegen zulk een achtergrond van azuur, rose en felgeel . . . „Ik zou wel eens willen weten”, zei hij opeens, na eenig zwijgen, „of de wagen, die daar over den boulevard rijdt een Fransche of een Duitsche auto is. Aan het chassis zou ik zeggen . . .”. Merjolijn zag hem even aan en het ging opnieuw door haar hoofdje, dat dit alles inderdaad heerlijk was en angstig, óók Alf. „Als je je mond niet houdt”, zei ze grappig dreigend met haar wijsvinger, „dan loop ik weg, werkelijk”. Hij lachte. Rustig en zelfverzekerd. „Heusch, ik doe het”, zei ze ernstiger, zoodat hij waarschtig even schrok, maar dadelijk daarna wist hij weer, dat ze nog een kind was. Hij luisterde zelfs geamuseerd naar haar sermoen. „Denk er maar eens over na”, zei ze, „dat evenmin als een luie badstoel een benzinelichtje bij een zons- ondergang hoort. O, Alf, kijk eens . . .”. Zij keek stil voor zich uit, droomend haar droom en hij boog zich iets verder voorover, zoodat hij den wagen op den boulevard nu heel duidelijk kon waarnemen. Dan, zoo maar ineens, begon Merjolijn een gedicht te zeggen, zacht en zweeperig. Hij ergerde er zich aan, maar hij zweeg stil, wetend, dat hij dat nooit veranderen kon, omdat ieder mensch diep in zich zelf, vaak onbewust, een eigen bezit meedraagt, onaantastbaar voor anderen; het kon groeien met de jaren, het wás gegroeid in Merjolijn, die in haar meisjesjaren had gedweept met bloemen en met 'n zons- ondergang, maar het kon nooit geheel worden verwoest. Altijd, en dat op de mooiste oogenblikken, kwam er iets van terug en dan kon hij niets anders doen, dan stil wachten, zich ergeren, zwijgen. Ze zei zacht de woorden van het vers en hij vond geen houding, zelfs niet bij zijn eigen vrouw. Hij beet zich, zelfs ietwat gegeneerd, op de lippen. Niemand hoorde het gelukkig, niemand, dan hij, maar toch . . . Maar dan zag hij ook ineens, hoe ze daar stond, stralend van jeugd, een vrouw van zulk een bijzondere, teere schoonheid en plotseling nam hij haar in zijn armen. „En toch ben je mijn vrouw, mijn eigen vrouw”, fluisterde hij met heesch-schorre stem. „Ik kan niet buiten je, je bent mijn eigen vrouw . . .”. Ze was heel verwonderd, dat Alf plots zoo opgewonden deed. Zij was zijn vrouw? Maar natuurlijk was ze dat! Wat kon die goeie Alf soms toch dwaze dingen zeggen. „Hou je van me?” fluisterde hij opnieuw, dringend. „Toe, zeg het nog eens . . .”. „Malle Alf, natuurlijk houd ik van je. Ik ben toch je vrouw”. Opnieuw sloot hij haar in zijn sterke armen en zoo bleven ze staan, totdat voor haar, ginds, ver weg, de zon uiteen gespat was. En voor het overige was het niet een Duitsche, maar een Fransche wagen, die op den boulevard parkeerde. TON RUYGROK

PERUGIA. ZAAL VAN HET GELDWISSELAARSGILDE IN HET STADHUIS

De sfeer der Umbrische hoofdstad¹⁾

DE geschiedschrijvers van vroeger eeuwen, die er vaak hooger prijs op stelden dat hun boeken zich aange-naam lieten lezen en onderhoudend werden bevonden, dan wel dat alles wat zij boekstaafden ook der waarheid getrouw was, trachtten vaak met de phantasie, die zich even misleidend als vindingrijk betoonde, door te dringen in de grauwe schaduwen, waarin de oorsprong van steden en volkeren zich verliest en streefden er naar met poëtische vondsten de leege plaatsen in hun weten aan te vullen. En zooals men, zich verdiepend in de oergeschiedenis van Rome, fabuleerde over Remus, Romulus en de wolvin, zoo werd de stichting van Perugia, de zooveel oudere stad der Umbriërs, toegeschreven aan Ulysses, aan een verren nakomeling van Hercules, en zelfs aan . . . Noach. ☞ De goede Noach, zoo zegt de als geschiedenis voorgedragen legende, was met zijn zonen in Umbrië gekomen en sterk onder den indruk zijnde van de liefelijkheid en de schoonheid der streek, rijpte in hem het plan om in dat gebied een stad te stichten, zonder dat hij echter tot een vast besluit kon komen met betrekking tot de nauwkeurige plaats waar deze stad moest liggen om de beste ontwikkelingsmogelijkheden te bieden. In twijfel en onzekerheid wachtte hij een teeken; en zie: twee duiven vlogen over zijn hoofd naar hun nest, dat zij in een hoogen steeneik hadden gebouwd; de eene had in de nebbe een zwaren graanhalm, de andere een olijventakje. Bijna op datzelfde oogenblik sprong plotseling vlak voor zijn voeten een jong wild zwijn op, dat in den bek een prachtig-vollen druiventros heendroeg. En daar al het geziene wees op een vruchtbaarheid, die zeker teeken mocht worden geacht van toekomstige rijkdom en welvaart, begon Noach op dat punt precies de stad te bouwen, die tot Perugia zich ontwikkelen zou. ☞ Zeker is het, dat de

oorsprong der stad een raadsel is en tot heden zijn ook alle pogingen vergeefs gebleken om een verklaring te geven voor den naam, dien ze blijkbaar steeds heeft gevoerd. ☞ De rijke vondsten van offerbeeldjes in brons en terracotta, van sarcophagen, metalen en aardn vaten, van lijf-sieraden en metalen spiegels, van wapenen en inschriften wijzen, evenzeer als de vele nog blijvende resten van overoude vestingwerken, op een Etrurisch verleden der stad en we mogen als zeker aannemen, dat Perugia, dank zij de voor handel en verkeer zoo gunstige ligging tusschen den Tiber en het meer van Trasimeno, in de confederatie der twaalf Tuskische steden een der belangrijkste is geweest, uitblinkend zoowel door kunstvaardigheid en nijveren geest zijner bewoners als door handel en macht. Doch even onomstootelijk staat vast, bewezen door de delvende spade, dat vòòr de Etruriërs reeds het geheel achter de dichte nevelen van het verleden verhuilde volk der Umbriërs hier een vaste woonplaats bezat. ☞ Zooals een legende verbonden is aan het ontstaan der stad, zoo is er een andere die verhaalt van het einde der Etrurische „lucumonia”. Toen Octavianus, de latere Augustus, in 40 v. Chr. de sterke veste belegerde en deze na lang verweer onhoudbaar bleek, zou het een burger van Perugia zelf geweest zijn, die het reinigend vuur in de oude stad ontstak om haar, aldus handelende, de diepe schande van een plundering door de Romeinsche benden te besparen. Al de uit Griekenland en het overbeschaafde Oosten door de nijvere burgers aangevoerde schatten van goud, ivoor en veelkleurig kristal, de geheele verfijnde elegance en de duizende rijkdommen van een overoud cultuurgebied vervluchtigden en werden tenietgedaan, zoodra het ruwe Romeinsche soldatenvolk in Umbrië doordrong. ☞ Doch ook

¹⁾ Zie eerste artikel over Perugia in „Buiten” van 4 April II.

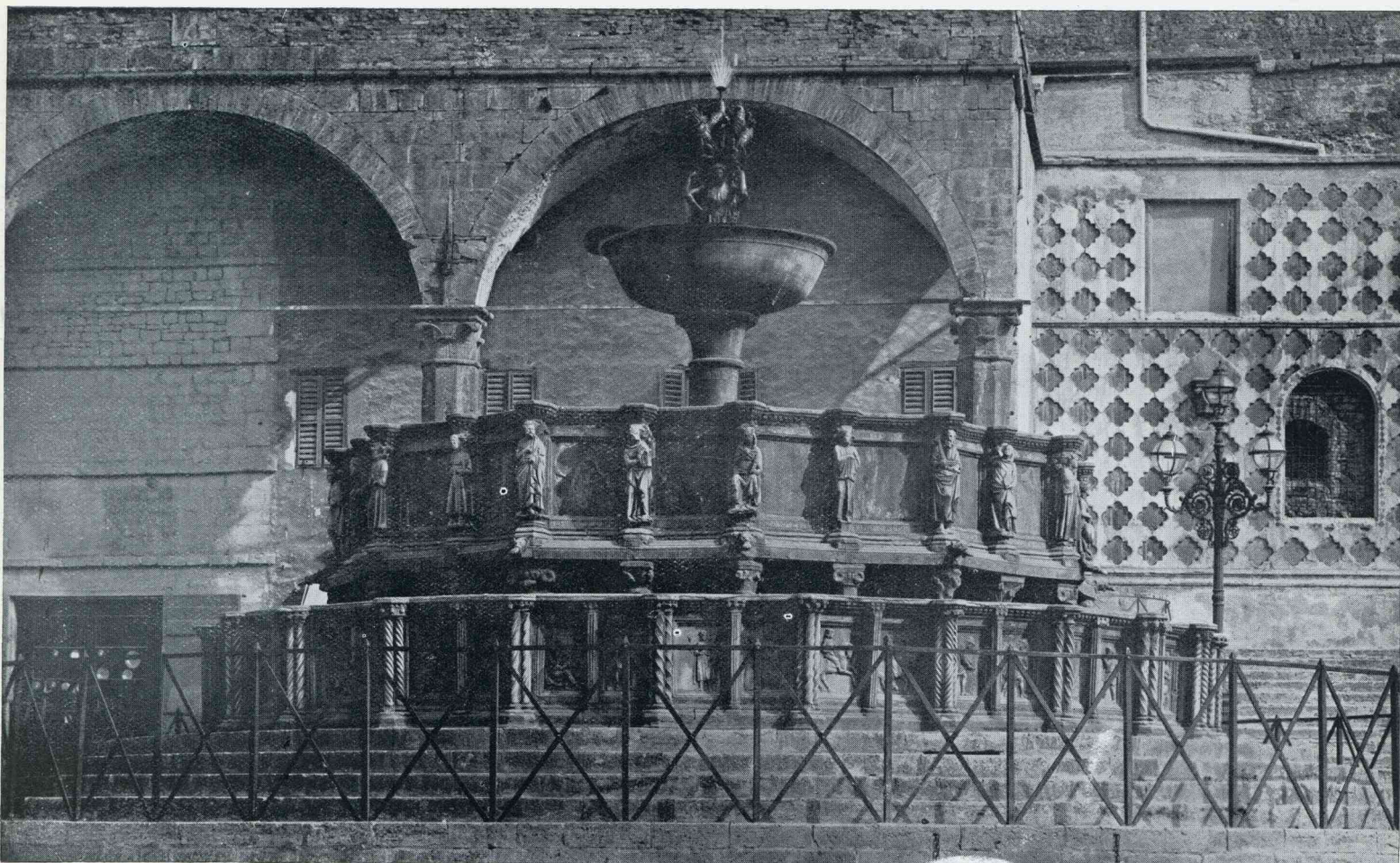

Foto Almari

DE „GROOTE FONTEIN” TE PERUGIA, BESTAANDE UIT TWEE VEELHOEKIGE MARMEREN EN ÉÉN ROND BRONZEN BASSIN, OPGERICHT IN 1278. OP DEN ACHTERGROND DE LOGGIA VAN BRACCIO PORTEBRACCIO

hier brachten de Romeinsche adelaars weliswaar eerst dood en vernieling, doch later toch ook orde en welvaart. Een nieuwe, Romeinsche stad werd door de overwinnaars op de puinhoopen van het oude Perugia gegrondvest en op de voornaamste der door het vuur onverteerde stadspoorten liet Augustus den nieuwen naam der kolonie griffen: Augusta Perusia. ☼ Weinige steden hebben als Perugia invloed op de fantasie van wie ze bezoeken. En onder bezoeken willen we dan vooral niet verstaan het gehaast rondloopen der beroepstoeristen, gewapend met boek en fototoestel, in een sukkeldrafje voortjagend van de eene kerk naar de andere, van paleis tot paleis en in de musea steeds uitspiedend naar Baedeker's sterren. Neen, men moet rustig weten te verwijlen in deze stad, er de sfeer van ondergaan, eenige uren van sereene bespiegeling doorleven op haar zonoverstraalde pleinen waar de lange schaduwen zich strekken der nu zwiigende paleizen, rondwalen in de doolhoven van nauwe, eenzame straatjes, bewst stappen onder de sonore gewelven der adellijke woningen als onder de oppuntende, bijna uitdagende, bogen der stadspoorten en dan eerst zal men het eigenaardige tweeledige karakter aanvoelen van de „Augusta”, die op zoovele plaatsen ijzeren kracht en soldateske stoerheid paart aan liefelijke gratie en precieuse verfijning. ☼ Van de „Piazza del Municipio”, die grijs en ietwat somber haar middeleeuwsch karakter geheel en al heeft bewaard, omgeven als zij is door het paleis der prioren, den Dom, de „loggia” van Braccio Fortebraccio, het paleis der stadsnotarissen en waar als een vreemd gewas van schoonheid de delicate fontein staat te bloeien, gaat men naar de „Piazza di Sopramuro”, edel door de lange rij marmere vensters der oude Universiteit, doch thans tot marktplein vervormd en daardoor als in een gewild contrast stemmig en voornaam van huisomlijsting, doch àl-vroolijk van stemgeklank, van bontkleurige zonnescermen, van frisch lachende vruchten en geurige bloemboeketten. En vandaar ga men dan naar het hoogstgelegen punt der stad, naar de „Porta Sole”, heerlijk uitzichtterras over het van heuvelplooiingen zoo deemoedig-vrome Umbrische land, terras van waar wellicht in verlangenszwangere avonduren Dante den „vruchtbaren oever” schouwde, goddelijk belicht door „de nieuwgeboren Zon”. ☼ Steile straatjes, eng tusschen de zwaarvierkante torens, dalen van hier neer tusschen kleine huisjes, gesierd met verrukkelijke marmer-architraven, waarop een wijs of vriendelijk motto prijkt: In parvis quies, of

Solicitudo mater divitiarum, tusschen paleisjes, harmonieus door fraaie boogvensters en op wier grijze gevels de resten van een oud fresco langzaam staan te verbleeken, beschut tegen het zonlicht door een net van spinnewebben. Over een muurtje zijn even zichtbaar de opperste groene takken van een hangenden tuin en boven een vensterkozijn prijkt, schallende kleurnoot tegen de grauwe afbrokkelende steen, de blijde bloem van een rooden anjelier. ☼ En de phantasie herschept op genoegelijke wijze het oude leven dezer fiere stad: de kinderlijke, vroom-naïeve vertelseltjes der oude kronieken worden als door een tooverwoord weer levend; lange rijen van vreemde persoonadjes schrijden te voorschijn van uit de pergamenten en de stofbedekte folianten, en in het zoete zwijgen der oude straatjes begint langzamerhand hun stem te weerklinken. Hoogvoornamen stoeten van vorsten en pausen trekken aan onze bewonderende oogen voorbij; dolvroolijke feesten met snarenmuziek en elegante dans wisselen af met tooneelen vol weerzinwekkende wreedheid of wel vol rouw en droeven jammer. Plechtige ceremoniën begeleiden de herhaalde bezoeken der pausen en door de straten schrijden, waardig en bewust van hun macht, de kardinalen die optrekken naar een der vijf conclaves welke gehouden werden in de statige domkerk. Voor de bruiloften van edelen en van vermaarde „condottieri” zien wij de gasten aanzitten in de grimmige paleizen en op den hoek van een straat ontmoeten wij plots een troep boetedoende flagellanten. ☼ Als wij dan achter het groote raadhuis de Via della Gabbia betreden, dan hangt daar, alleen voor ons zichtbaar, weer de in de middeleeuwsche rechtsvoltrekking onmisbare ijzeren kooi en de ongelukkige veroordeelden zitten in deze open cel en wachten den bevrijdenden dood, zingend hun eentonige wijzen ter eere der heilige jonkvrouw. En even later op het plein zien wij een ander feit uit een oude kroniek herleven: „Heden 29 Februari (1488) werd Filippo de Pagliarino da Vicolo opgehangen aan de vensters van het paleis van den Podestà . . . en het touw brak en hij viel op het plein; en toen werd hij in het paleis van den Podestà gedragen omdat hij niet dood was en opnieuw aan hetzelfde venster opgehangen en zoo bleef hij twee dagen, waarna hij werd weggenomen”. ☼ Doch dan zien wij in hetzelfde paleis den beroemden Pinturicchio aan het werk, bezig de vermaarde Madonna te schilderen, omringd door een krans van heiligen, een werk dat in veel later eeuwen de hebzucht der Franschen opwekte,

zoodat Napoleon het naar het Louvre liet overbrengen, doch dat thans in het Vatikaansch museum hangt. En overal, in de gansche stad, vol buitensporige weelde en vol nuttelooze wreedheid, tusschen het onophoudelijk oorlogvoeren met verre en nabije steden en temidden der partijtwisten, werken een schaar van kunstenaars en schenken aan hun stad het kleed der schoonheid, dat onvergankelijk is gebleken en dat Perugia nog thans, nu het lang zijn vrijheid heeft ingeboet en zijn macht verloren, maakt tot een stad, die in de beschavingsgeschiedenis der menschheid een groote, groote rol heeft gespeeld, en die waard is gekend te worden door ieder die de beteekenis van het verleden weet te waardeeren en den geest ervan aanvoelen kan. A. H. LUIJDJENS

De vliegende Hollander en zijn collega's

TUSSCHEN mysterie en mythe is dikwijls geen duidelijke grenslijn te trekken. Als we, zooals weleens beweerd wordt, achter een mysterie soms een mythe kunnen ontdekken, dan is het even waar, dat met een beetje geluk achter een mythe een mysterie te vinden is. Ook het in zeer vele onderling afwijkende vormen in tal van landen bestaande spookschipverhaal is terug te voeren tot overoude legenden. Ook de Vliegende Hollander is een spookschip, maar dit lijkt er ons een, dat in het vruchtbare brein van den ouden zee-man geboren werd ter verklaring van een mysterieus natuurverschijnsel. De gewone lezing van het Vliegende-Hollander-sprookje leest men in Jal's „Scènes de la Vie Maritime”. „Er was eens”, zoo vertelt Père Pipi, „een scheepskapitein, die God noch heiligen vreesde. Men zegt, dat hij een Hollander was. Hij maakte eens een reis naar het Zuiden, waarbij alles goed ging tot bij Kaap De Goede Hoop. Daar ontmoette hij een tegenwind, sterk genoeg om een stier de hoorns van den kop te blazen. Het schip verkeerde in groot gevaar en ieder aan boord wilde terugkeeren. De kapitein lachte hen allen uit, zong verschrikkelijke, godslasterlijke liederen, rookte zijn pijp en dronk zijn bier, als of hij in de taverne zat. Zeilen sloegen weg, masten braken, doch hij bleef obstinaat, lachte slechts en wierp den aanvoerder der ontvredenen over boord. Terwijl dat geschiedde, openden zich de wolken en daalde een Geest op het dek. Men beweert, dat het de Almachtige zelf was. De bemanning en de passagiers waren verstijfd van schrik, doch de kapitein rookte rustig voort, en raakte zelfs zijn pet niet aan om te groeten. „Kapitein”, zei de Geest, „U bent zeer stijfhoofdig”. „En jij bent een schurk”, antwoordde de kapitein. „Wie vraagt er om een rustige reis? Ik niet! Ik vraag niets van je. Smeer 'm als je niet een kogel in den kop wilt hebben!” De Geest haalde slechts de schouders op. De kapitein greep zijn pistool en vuurde. Inplaats echter, dat de kogel doel trof, doorboorde hij zijn hand. Woedend rende hij op den Geest toe om Hem een slag in het gezicht te geven, doch zijn arm viel verlamd neer. Maar zelfs nu wilde hij het hoofd niet buigen. Toen sprak de Geest: „Van heden af zijt gij vervloekt. Ge zult zeilen zonder ooit een ankerplaats of een haven te vinden.

Het bier, dat je drinkt, de tabak, die je rookt, zullen in gal veranderen — en het vleesch dat je eet wordt wit-gloeïend ijzer. Alleen de kajuitsjongen blijft bij je, maar hoornen zullen uit zijn voorhoofd groeien, en hij zal den muil van een tijger, de huid van een haai krijgen. Altijd zal je de wacht hebben, en als je wilt inslapen, zal een zwaard je doorsteken. En aangezien je het zoo mooi vindt om zeelieden te kwellen, zàl je hen kwellen. Je zult de booze geest van de zeeën zijn, alle breedten doorkruisen en overal ongeluk brengen aan hen, die je zien!” „Amen”, riep de verdorven schipper hier verheugd uit. Met een „Op den Dag des Oordeels zal de duivel je komen opeischen”, besloot de Geest Zijn vervloeking en verdween. De kapitein was aan boord alleen met den kajuitsjongen, die aardig begon te veranderen. Voortaan zwierf hij over de oceanen tot schrik der zeelieden. Hij liet hen op onbekende banken loopen, liet hun kompassen als tollens draaien, liet hen schipbreuk lijden. Hij maakte hun wijn zuur en veranderde hun voedsel in boonen. Soms stuurde hij brieven aan boord, en als men die las, was men verloren. Of een lege boot kwam langs zij en verdween plotseling als teeken van naderend ongeluk. De gevloekte kon zijn schip elken vorm geven, en in den loop der eeuwen verzamelde hij rond zich een bemanning, even verdoemd als hijzelf: de misdadigers, roovers en lafaards der zee.” Basset geeft een ander verhaal waarin hij vertelt van een zekeren Bernard Fokke, die in de 17de eeuw leefde en een overeenkomst met den duivel gesloten had. Deze liet ijzer om zijn masten smeden om meer zeil te kunnen zetten, en maakte soms in den korten tijd van 90 dagen een reis naar Indië. Maar op een van die reizen verdween hij. Sindsdien laat hij zich slechts zien bij Kaap De Goede Hoop en Kaap Hoorn. Maar wanneer men hem ziet, is het beter hem te negeren, daar anders den toeschouwer weinig goeds wacht. Volgens weer een andere lezing kruist de Vliegende Hollander steeds maar bij Kaap De Goede Hoop

Foto Anderson

PANEELTJE VAN ÉÉN DER KOORBANKEN IN DE SINT PIETERSKERK TE PERUGIA, GESNEDEN IN 1535 DOOR STEFANO ZAMBELLI

heen en weer, wachtende op den Dag des Oordeels. Aan de waarheid van deze bewering mogen we echter gerust twijfelen, want — in 1922 maakten wij persoonlijk kennis met den Vliegenden Hollander in het hoge Noorden. Wij waren op de uitreis naar Archangel voor een houtlading en bevonden ons in de nabijheid van de Noordkaap, toen we vroeg in den morgen een groot zeilschip voor ons uit zagen varen. We meenden er een driemast volschip in te herkennen en schatten den afstand tusschen dat schip en het onze op ongeveer zes mijl. Terwijl wij er naar tuurden, vervormde het echter geleidelijk om zich tenslotte helder en duidelijk af te teekenen als een meeliggend stoomschip. Op die uitreis hadden we een begin van brand aan boord. Thuisvarend van Archangel ontmoetten wij zwaar stormweer met hoogen zeegang, waardoor de houtlading ging werken en een stuurleiding beklemd raakte, hetgeen ons in een verre van aangename positie bracht. Twee dagen later brak er 's nachts brand uit in het volkslogies, waarbij een man zeer ernstig gewond werd. Een bijgeloovig mensch (en anderhalve eeuw geleden was bijna elke zeeman dat) zou gezegd hebben: „Zie je wel, dat het de Vliegende Hollander was? Zie je wel, dat-ie

Foto Alinari

**SCHILDERACHTIGE, MET KRUISGEWELVEN OVER-
DEKTE STRAAT TE PERUGIA**

ongeluk brengt?!" ☼ Wij echter wisten, dat die heele stoomschipvervorming door straalbreking veroorzaakt was, er bijgevolg was er niet één aan boord, die deze tegenspoeden met het incident op de uitreis in verband bracht, iets, wat men in 1722 zeker gedaan zou hebben. ☼ De zee bakt hun, die haar bevaren, soms vreemde poetsen. Daar is bijvoorbeeld het authentieke geval van de Barracouta. ☼ In 1821 maakte een klein eskader, waarvan ook de brik Barracouta deel uit maakte, een onderzoekingsreis langs de kusten van Arabië, Afrika en Madagascar. Captain Owen van de Severn vertelt hiervan o.m. het volgende. ☼ In den avond van den zesden April bevonden we ons ter hoogte van Port Danger, toen de Barracouta plotseling aan lij gezien werd op een afstand van ongeveer twee mijl. Wij vonden het vreemd, dat zij ons zoo spoedig ingehaald had, maar herkenden haar zeer duidelijk aan haar tuigage. Zelfs werden verschillende welbekende gezichten aan dek gezien, die onzen kant uitzagen. Wij waren verrast, dat zij geen pogingen deed ons te naderen, doch integendeel zich van ons verwijderde. ☼ Bij zonsondergang werd opgemerkt, dat zij bijdraaide en een boot uitzette, blijkbaar om een over boord gevallen man op te pikken. Gedurende den nacht was er geen lichtje van haar te zien. Den volgenden morgen ankerden wij in Simon's Baai en wachtten op haar aankomst. Tevergeefs echter. Eerst veel later bleek, dat de Barracouta op dat oogenblik 300 mijl van ons verwijderd was. Ook wisten wij, dat een ander schip van een dergelijke tuigage zich niet in deze wateren bevond". ☼ Indien nu de Severin vergaan was, zouden we kunnen zeggen, dat het de Vliegende Hollander was, die den vorm van de Barracouta aangenomen had. De Severn kwam echter veilig thuis. ☼ Was het dan een luchtspiegeling? Kan een luchtspiegeling zoo bedriegelijk gelijkend zijn? Wie zal het zeggen. In ieder geval konden dergelijke wonderen de zeelieden slechts in het geloof versterken, dat de oude Hollander nog steeds drijvende was. ☼ Hollandsche schepen schijnen steeds zeer geschikte spookschepen geweest te zijn, te oordeelen naar het aantal, dat door geesten als zoodanig gecharterd werd. Daar is o.a. ook de Palatine, wier geschiedenis weer een voorbeeld is van een mysterie en een natuurverschijnsel, tezamen gevlochten tot een legende. ☼ Op de Amerikaanse kust tusschen Montauk en Gay Head en ongeveer vijf mijlen van Rhode Island ligt een acht mijl lange klei-bank, welke naar haar Hollandschen ontdekker Block-eiland gedoopt werd. In de 18de eeuw, toen het eiland gevaarlijk in de scheepsroute lag, leefde er een kleine bevolking van vischvangst en strandvonderij. ☼ In het jaar 1752 of daaromtrent strandde op dit

eiland een Hollandsch landverhuizersvaartuig, de Palatine. (Hoogstwaarschijnlijk werd de naam anders gespeld). Dit schip was met een aantal niet al te arme emigranten onderweg naar Philadelphia, toen het midden in den winter op de Amerikaanse kust hevige stormen ontmoette, welke het uit den koers dreven. De bemanning sloeg aan het muiten, doodde den kapitein en maakte zich van de water- en provisievoorraden meester, om deze tegen buitensporig hooge prijzen aan de passagiers te verkoopen. Voor een kom water werd 20 gulden gevraagd, voor een scheepsbesluit 50 rijksdaalders. Wie niet betalen wilde moest maar sterven. Toen er niets meer te halen viel, gingen de schurken er met de booten van door. De Palatine bleef in den storm rondrijven, tot zij op een Zaterdagmorgen tusschen Kerstmis en Nieuwjaar strandde op het uiterste noordpuntje van Block-Island, Sandy Point. De jutters waren zoo goed de passagiers, welke nog leefden, van boord te halen, behalve echter een vrouw, die door al de verschrikkelijke avonturen krankzinnig geworden was. ☼ Toen het tij keerde, werd de Palatine naar een andere plaats gebracht, waar men haar gemakkelijker sloopen kon. Een nieuwe storm verhinderde echter de plannen van de eilandbevolking, en deze, de prooi zich ziende ontglippen, stak uit nijd het vaartuig in brand. De krankzinnige vrouw had men aan boord gelaten en haar wilde kreten klonken boven het geluid van den storm tot het brandende vaartuig uit het gezicht verdween. Niet voor goed verdween het echter. Elk jaar op den verjaardag van de schipbreuk kon men van de noordpunt van het eiland het brandende schip opnieuw voorbij zien drijven. ☼ Het verschijnsel werd bekend onder den naam „Palatine Light". ☼ In 1811 rapporteerde een dokter Aron Willey in een brief, dat hij het verscheidene malen gezien en bestudeerd had. Het geleeek op een fel vuur, varieerend in grootte. Het begon als een licht, schijnend in een verwijderd venster, om allengs aan te groeien tot de hoogte van een schip. De vele details, welke hij geeft, getuigen van de soberheid, waarmede hij het verschijnsel heeft bekeken. ☼ Mr. Livermore, de historicus van het eiland, geeft toe, dat ongeveer in het midden van de 18de eeuw de Palatine Block-island aandeed en er een aantal zieke passagiers afzette. Bovendien meent ook hij, dat het Palatine Light in werkelijkheid bestaan heeft. Doch hij is zeer verontwaardigd over de

Foto Alinari

DE „MAJESTEIT DER GEWELVEN", EEN KARAKTERISTIEK HOEKJE VAN OUD-PERUGIA

gebruikelijke lezing betreffende de stranding en zegt, dat men de passagiers vriendelijk behandelde en het schip niet in brand stak. De legende is, volgens hem, een uitvindsel van een dame van gemengd ras, genaamd Hollandsche Kaatje, dochter van een der passagiers, welke zich op het eiland vestigde, en voor het verschijnsel moet, ook alweer volgens Livermore, een natuurlijke verklaring te vinden zijn. ☼ Als laatste voorbeeld van een spookenden Hollander geven wij U Washington Irving's vertelling over Rambout van Dam. ☼ „Het spookt op de Tappan Zee. In de rustige schemering van een zomeravond, wanneer de zee vlak is als een spiegel en de heuvelen aan de overzijde hun schaduw half erover werpen, hoort men een dof geluid, dat door een geregelden, stevigen riemslag veroorzaakt schijnt te worden. Maar er is geen boot te zien. Volgens een oude traditie is dit geluid verbonden aan Rambout van Dam's verschrikkelijk lot. ☼ Rambout van Dam was een ruwe Hollander, die te Spiting Devil woonde en op een Zaterdag de Tappan Zee in haar geheele lengte over roeide om te Kakiat een luidruchtig feest bij te wonen. Tegen middernacht zette hij zich dronken in zijn bootje om de toerreis aan te vangen. Men waarschuwde hem, dat het binnen enkele minuten Zondag zou zijn. Maar Rambout dreef zijn zin door en zwoer, dat hij Spiting Devil zou bereiken, ook al moest hij er maanden van Zondagen over doen. Nooit zag men hem weer. Maar soms hóort men hem nog roeien, den Vliegende Hollander van de Tappan Zee". ☼ Genoeg over deze Vliegende Hollanders, die allen schurken waren en hun eeuwige onrust ganschelijk verdiend hebben.

☼ Hun rijk is uit, hun macht versmolt voor de zon der kennis. ☼ Hun naam kreeg geleidelijk een andere betekenis, werd van een uitdrukking, waarin vroeger dreiging of afschuw klonk, tot een woord van lof en erkenning. ☼ The Flying Dutchman — een eere-titel thans, geschonken door bewonderende vreemdelingen aan een dappere Hollandsche luchtvaartmaatschappij, aan een overal bekend Hollandsch vliegtuigbouwer, aan een Hollandschen oceaانvlieger en aan vele anderen van dit roemruchtige, nieuwe geslacht der Vliegende Hollanders! F. G. MEDER Aanteekeningen. Block-Island is thans bekend als „Summer resort." Tappan Zee. Bedoeld wordt waarschijnlijk de Tappen Baai, een 12 mijl lang uitsteeksel aan de Hudson-rivier, ten noorden van New-York. Aangehaalde lectuur: Jal, Scènes de la Vie Maritime. Basset, Legends and Superstitions of the Sea. Owen, Voyages to Explore the Shores of Africa etc. Drake, New England Legends and Folklore. Livermore, History of Block Island. Washington Irving, Chronicles of Woolfert's Roost.

DE BAMILIKÉ'S

(Slot)

OFSCHOON elkeen weet, wie zij zijn, moeten de tshinda's, die een order overbrengen, hun gelaat verhullen met een ondoorschijnenden sluier, die hun hoofd op een lampekap of een dichtgevouwen parapluie doet gelijken. Het stamhoofd regelt het in vruchtgebruik geven der akkers, daar het grondgebied van den stam zich niet in particulier bezit bevindt, doch gemeenschapseigendom is, hij int de belasting, treedt vreedstichtend op bij kleine verschillen van meening in den stam en zit voor bij rituele

ceremoniën. Met groote praal wordt hij ingehuldigd, met groote pracht later begraven — dat wil zeggen, onder het viëren van een groot feest. Hij is de primus bij alle feesten, zoowel bij de toevallige: huwelijks-, geboorte- of begrafenisfeesten, als bij die, welke naar de maan berekend worden: het besnidenisfeest, het zaaifeest en gedenkdagen. Dan worden groote braspartijen gehouden, men danst, schiet in het wilde geweren af, terwijl de tshinda's met groote, veelkleurige kralen maskers rondlopen en te midden der menigte met den aard van het feest overeenkomende danspassen maken. De groote fetisjen, die hun eigen woning hebben, worden te voorschijn gehaald en men stelt de groote jacht van vroeger voor, toen de savannen nog wemelden van grof wild: olifant, buffel en andere

dieren, die nu alle verdwenen zijn, uitgeroeid door pijl en boog. De nacht maakt geen einde aan het feest en de dansen en muziek van orkest en tam-tams gaan door tot den morgenstond. ☼ In tegenstelling tot hun onderdanen, die niettegenstaande de vrij frische temperatuur zoo goed als naakt gaan, heeft het hoofd een bepaald kostuum. Het bovenlijf is naakt, op het hoofd draagt hij een geweven mutsje en om het middel een gebatikten lendedoek, waarvan de wijde de welgesteldheid van den drager aangeeft.

Alle titularissen, die den doek achtereen volgens erven, voegen hier eenige strooken aan toe, zoodat het kleedingstuk tenslotte dergelijke afmetingen aanneemt, dat het eenigszins lastig te dragen wordt. Liefst wordt het bovendien nog van kleine belletjes voorzien. Ivoren armbanden en een paardstaart completeeren het kostuum van het stamhoofd, dat

nog vasthoudt aan de voorvaderlijke gewoonten. Niet vergeten mag worden het vouwstoeltje en de pijp, die een paar jonge tshinda's eenige passen achter hem aandrigen, zich volkomen bewust van de groote eer hun hiermede aangedaan en van het gewicht van hun taak. Sommige hoofden, wier gevoel voor het traditioneele verslapt is, hebben het europeesche kostuum aangenomen, maar het pasklaar gemaakt naar hun aesthetisch inzicht en naar hun gemak, waardoor somtijds het vreemdsoortigste allegaartje ontstaat. ☼ De hoofden wonen met hun vrouwen in zeer groote dorpen. Hier hebben zij een notabelenhuis, een trommen-huis, een fetisjen-huis enz. Maar ook hier dringt het moderne reeds

door en men vindt niet zelden te midden der hutten een steenen huis tot persoonlijke woning van het hoofd, stoutmoedig daar neergeplant met verachting van alle evenwichtswetten. ☼ In het Dschanggebied hebben de Fongs, de hoofden, werkelijk prachtige feestgewaden: veelkleurige, rechtopstaande mutsen, gebatikte jassen of lange hemden, waarin rood en blauw de hoofdkleuren vormen, en dito broeken, zoodat hun kostuums een inderdaad zeer schilderachtig en kleurrijk geheel vormen. ☼ Zeer eigenaardig is, dat bij de Bamiliké's de tattooage niet een toevallig of nu en dan voorkomend verschijnsel is, maar een artistieke manifestatie. Zij modelleeren de huid met groote handigheid en slagen er in haar met grooter bekwaamheid en smaak te bewerken dan de beeldhouwer zijn gesneden stoeltjes of de pottenbakker zijn kruiken. Het duurt jaren eer de tattooage geperfectioneerd is. Met een plat en scherp ijzeren boetseermesje snijdt en duwt de kunstenaar de huid tot het beoogde resultaat bereikt is. Vooral de smeden van Dschang, Mamendjinda en Bandjoe

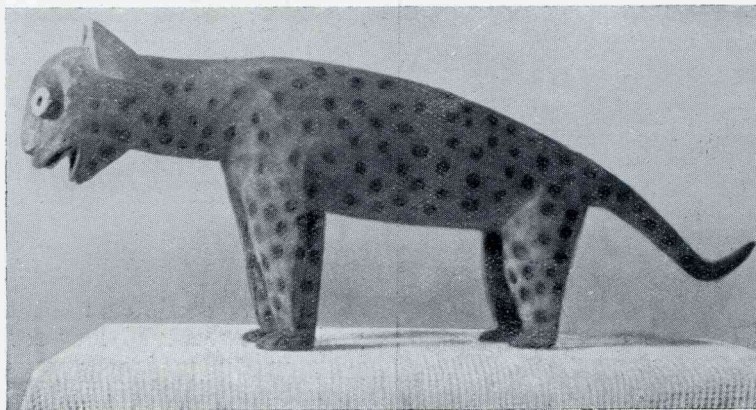

Foto Agence Togo-Cameroun

BAMILIKÉ-HOUTSNIJKUNST. PANTER

Foto Agence Togo-Cameroun

BAMILIKÉ-STAMHOOFDEN IN HET DSCHANGGEBIED

en de mannen die te Bafoesan, Bamegoe en Bana de trommels en ratels fabriceren, zijn tatoueer-virtuosen. Zij zijn geoefende tekenaars en genieten in hun stammen groote achtung om de fraaie motieven, die zij op de huid aanbrengen. Naast een artistieke uiting schijnt de tatouage der vrouwen een uiterlijk kenteeken van het huwelijk geweest te zijn.

Oorspronkelijk schijnen alleen getrouwde vrouwen borst en buik getatoueed te hebben, terwijl na de geboorte van het eerste kind tevens de rug geteekend werd. Toch schijnt ook wel het jonge meisje van eenigen rang reeds vóór haar huwelijk getatoueed te zijn, om door haar fraai versierde huid des te betere aanzichten te krijgen. In de streek van Dschang en Bana worden de eerste teekeningen bij het verloofde meisje gemaakt, op ongeveer 15-jarigen leeftijd, en deze worden voltooid gedurende de eerste jaren van haar huwelijk. In sommige streken van het Bamiliké-land is de gewoonte aan het verdwijnen en zeker de tatouage op den rug. De tatoueringen zijn tot in finesses gedetailleerd en vormen zeer dikwijls een sierlijk en harmonieus geheel. Zijn zij af, dan bedekken zij bij de vrouw borst en buik, niet het gezicht, terwijl zij bij de mannen slechts plaatselijk zijn, minder voorkomen en meest bestaan uit geometrische figuurtjes, gelijkend op de pottenbakkersornamenten. ☒ Opmerkenwaardig is ook, dat bij de ceramiek der Bamiliké's een ornamentiek voorkomt, die sterk herinnert aan het pottenbakkers-

werk, gepointilleerd of met golf-banden, uit het europeesche steenen tijdperk. Twee vormen van vaatwerk komen voor: in den vorm van een halven bol en van een kruik, van onderen breed met nauwen hals en naar de opening breeder uitlopend. Geen van beide heeft ooren en de eerste soort wordt opgetild door de vingers te steken in gaten, in den dikken bovenwand gemaakt. ☒ Het pottenbakken is het werk der Bamiliké-vrouwen, die, indien zij de kunst goed verstaan, door hun mannen vrijgesteld worden van den harden arbeid op den akker. De gezuiverde en zachtgemaakte klei wordt zonder draaischijf bewerkt; aan de binnenzijde wordt het werkstuk gepolijst met den bast van een bepaalde soort bamboe, het wordt van ornamenten voorzien, in versch raphia-sap gedoopt en is dan klaar voor den oven, die met gras en rijsthout gestookt wordt gedurende twee of drie dagen. De Bamiliké houdt ervan

zijn artikelen met een glanzende, zwarte patine te bedekken, hetgeen zoowel door herhaalde bewerking met plantensap als door het vuur van den oven bereikt wordt. ☒ Een van de fraaiste kunstuitingen der Bamiliké's vormen ook de gesneden houten dieren. Sinds den dageraad der menschheid zijn dierenafbeeldingen steeds in eere geweest en talrijk zijn ook de afri-

kaansche stammen, die hierin minder of meer geslaagde proeven van hun kunst aflegden. Bij de Bamiliké's zijn eenige zeer geslaagde voorwerpen gevonden en des te meer te betreuren is het, dat bij hun beeldhouwers de anatomische tradities aan het verdwijnen zijn. Waarschijnlijk zijn aan de dierenafbeeldingen bepaalde ceremoniën vastgeknoopt geweest, maar de bevolking weet op vragen dienaangaande niet veel meer te antwoorden. De mogelijkheid is echter groot, dat zij tot een dierencultus behoord hebben, en men moet, indien dit werkelijk het geval is en de Bamiliké dus getracht heeft de materie te bezielen door in hout dieren af te beelden, waaraan hun tovenaars en medicijnmannen magische krachten verbonden, hem gelukwensen met de nauwkeurige observatie der vormen en houdingen, die hun het meest frappeerden en om de wijze, waarin zij geslaagd zijn die weer te geven. Enkele zeer fraai gesneden dierbeelden heeft men opgegraven, waarvan de hierbij afgebeelde panter en chimpansé voorbeelden zijn. LINTER

Foto Agence Togo-Cameroun **BAMILIKÉ.**

het meest frappeerden en om de wijze, waarin zij geslaagd zijn die weer te geven. Enkele zeer fraai gesneden dierbeelden heeft men opgegraven, waarvan de hierbij afgebeelde panter en chimpansé voorbeelden zijn.

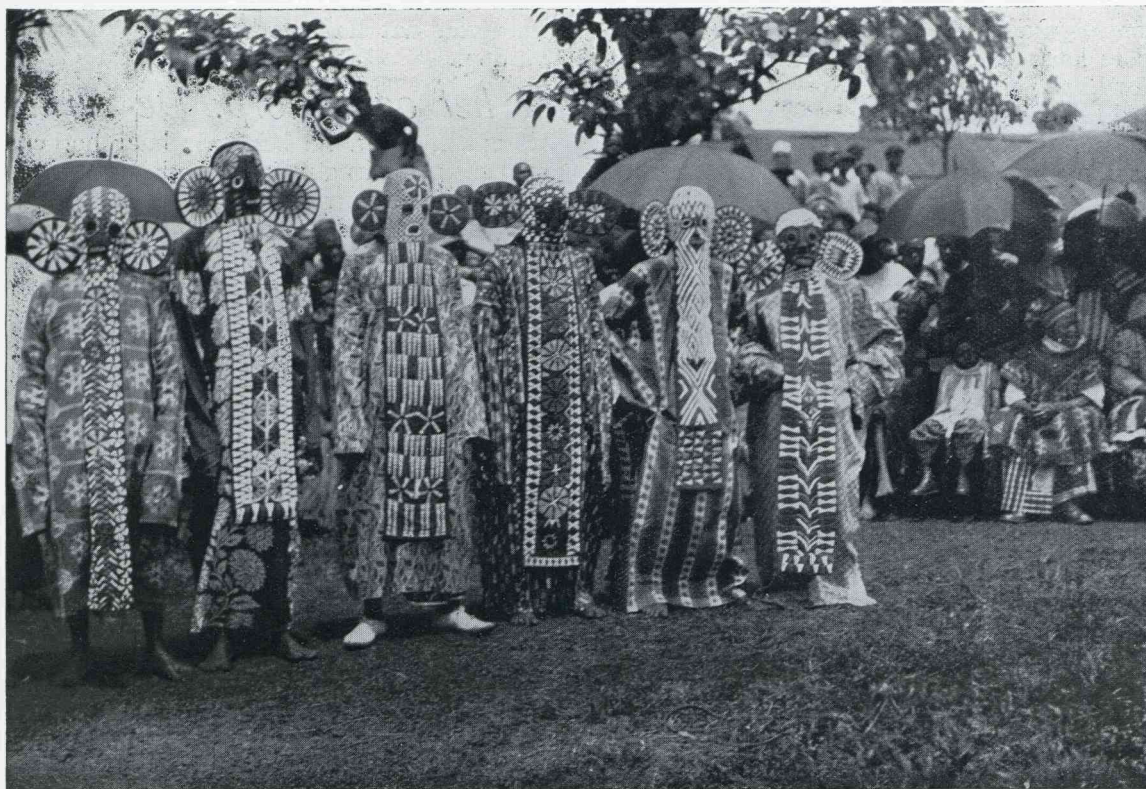

Foto Agence Togo-Cameroun

BAMILIKÉ-FETISJEN

die met een artistiek uitgevoerd servies bedekt is, ieder beschaafd mensch genot bereidt. En toch werd de cultuur van het porselein-gebruik eerst in de 18de eeuw verworven. Tot 1709, in welk jaar het den Dresdenschen scheikundige Johann Friedrich Boettger gelukte het Oost-Asiatieche porselein te imiteeren, werden de kostbare voorwerpen, uit deze stof vervaardigd, uit hun oorspronkelijke vaderland gehaald. Overal wekten de scheppingen der Chinezen, wier kunst om porselein te vervaardigen reeds in het

De porseleinkunst

BIJ het Bhuisraad dat dagelijks gebruikt wordt, speelt het porselein wel een zeer voorname rol. Overal toch, waar op beschaafde wijze gegeten en gedronken wordt, is het op tafel aanwezig; zoo kan men zich ook geen smaakvolle en gemoedelijke binnenvertrekken zonder porselein indenken. ☒ Het is zeker waar, dat het aanschouwen van een tafel,

Foto Agence Togo-Cameroun

**BAMILIKÉ-HOUTSNIJKUNST
CHIMPANSE**

jaar 900 n. Chr. bekend was, groot opzien en er werden ongehoorde prijzen voor betaald. Chineesch porselein te bezitten gold als de grootste weelde en was een teeken van buitengewone welgesteldheid van den eigenaar. Nog tegenwoordig zijn in kasteelen en musea talrijke verzamelingen uit dien tijd te vinden, toen een ware „porselein-hartstocht” bestond en de kostbaarste stukken werden saamgebracht. De Chineezers en Japanners gaven het porselein die natuurlijke en schoone vor-

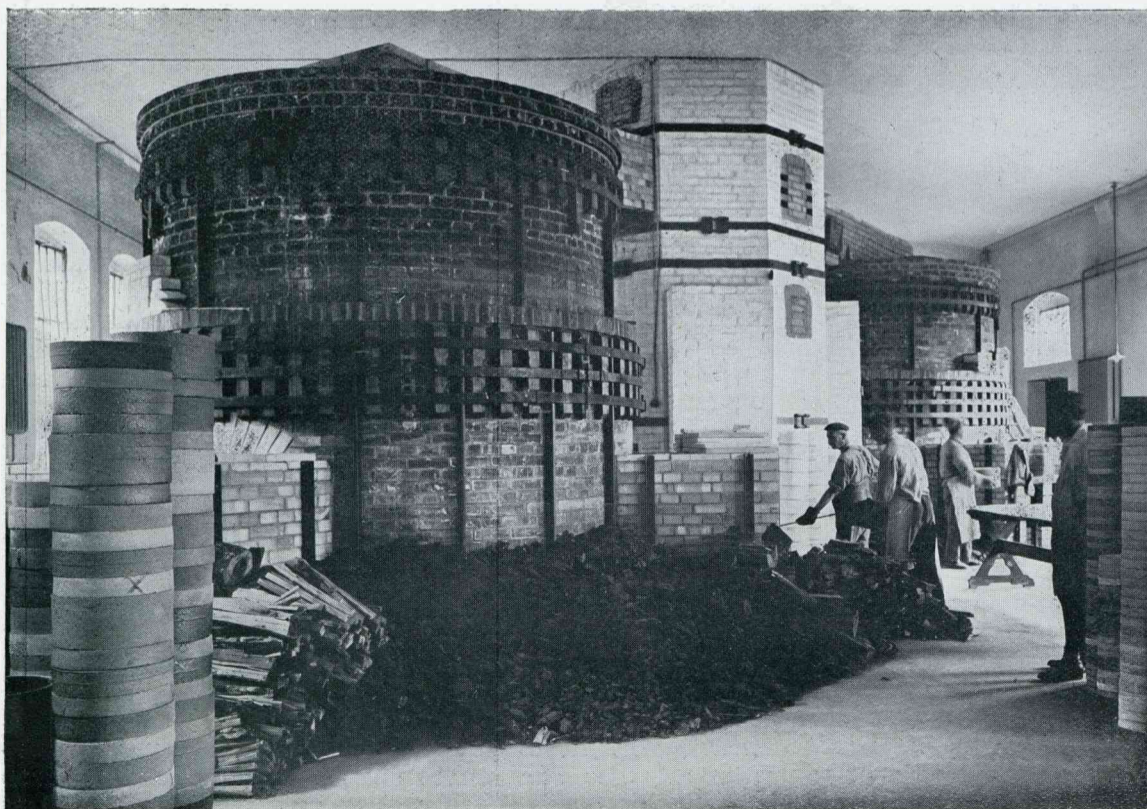
men, die ook tegenwoordig nog bij het maken van serviezen en vazen tot voorbeeld strekken. De stichting van de eerste Europeesche porselein-werkplaatsen, ten gevolge van de uitvindingen van Boettger, geschiedde in Meissen door Koning August de Sterke, die één van de belangrijkste porselein-verzamelaars van zijn tijd was. Hij richtte in 1713 de „Meissner Manufaktur” op, die ook in onzen tijd door zijn scheppingen een wereldnaam heeft en wel steeds behouden mag. Meissner porselein! Alleen de naam vermag reeds een voorstelling op te roepen van de liefste en meest gracieuse schoonheid. En inderdaad zijn de schitterende scheppingen prestaties die een stempel drukken op een ver ontwikkelde handwerkskunst, die een blijvende waarde zal behouden. De overwinning van de schepende hand en de individualiteit van den kunstenaar treden hier zooals nergens anders duidelijk op den voorgrond en behalen een triomf op den loopenden band en de zelfstandig werkende machine. Evenals meer dan 1000 jaar geleden staat ook nu nog de pottenbakker aan de draaischijf en onder zijn handen groeit de klomp klei tot een dunwandig voorwerp uit, rondt zich tot een rythme en tot de rust van zachte omlijnningen. Het ontworpen is hier niet zooals in zoovele andere gevallen een dood stuk werk, maar een bezielde lichaam dat door vaardigheid en kunnen tot leven wordt gewekt. Het is verkeerd gezien methoden van een oud handwerk op het hedendaagsche over te brengen! Zooals ieder tijdperk een bijzondere stijl in de kunst heeft aan te wijzen, zoo is dit ook het geval met het porselein. Welwaar vindt men tegenwoordig van oude stijlperiodes in het servies steeds nog navolging van barok, rococo, empire en Biedermeier, in de plastiek „barok” kinderfiguren, naturalistisch werk naar Kopenhaagschen trant, het essentieele zijn echter de modellen, vormen en decors die zich aan den modernen smaak aanpassen. Eenvoudig en natuurlijk van uitvoering zijn deze voorwerpen. Rustige lijnen beheerschen den grondvorm en de onderdeelen voegen zich mooi in het geheel. De ontwerpen, die de doelmatigheid beoogen, getuigen ervan, dat hier met ernst en met grondige kennis van het materiaal gewerkt wordt om iets nieuws en echts te scheppen, kortom: de moderne porselein-stijl is in wording. Beschouwen wij aan de hand van de hierbij afgebeelde foto's de plastiek van den tegenwoordigen tijd, dan zien wij in tegenstelling daarmee in de vorige eeuw de popperige figuurtjes! De juiste uitdrukking van het gelouterde gevoel voor vorm van onzen tijd eischt van het materiaal slechts dien vorm, die in het vervaardigingsproces zonder moeite tot stand kan worden gebracht; zij is ingesteld op de transparante oppervlakte van het geglazuurde porseleinen voorwerp en probeert vooral de lichtspiegelings-effecten artistiek te vormen, d.w.z. optisch in goede banen te leiden. Zoo is het ook bij het porseleinen servies. Ook hier speelt het lichteffect van het witte glazuur een groote rol naast de schilderachtige kleuren en de pracht van het op het porselein verwerkte gouddecor. Ongetwijfeld maakt juist het eenvoudiger gehouden gebruiksporselein in de patronen van de nieuwste kunstrichting reeds alleen door zijn stof indruk en verraadt in hooge mate stijlgevoel en levenskunst. Dit gevoel te wekken is een doelwit van dat handwerk, dat er onvermoeid naar streeft nieuwe verfijningen te vinden.

OTTO BEHRENS

Verhalen uit het oude dorp. De vernieuwing

CISKA was vóór alles zakenvrouw. Ze beheerde haar herberg met een nimmer verflauwend ijver en reed de dienstmeisjes na met een vaart, die men, haar omvangrijke figuur ziende, niet van haar zou hebben verwacht. Haar schelle stem klonk over de binnenplaats wanneer er een rijtuig voor de deur stil hield, om den

knecht te roepen, die voor het uitspannen van het paard moest zorgen, terwijl zij tevens den gast welkom heette en hem vroeg, waarmee zij hem van dienst kon zijn. Onder haar heldere muts, die met breede vleugels over haar schouders naar achteren afviel, blonken in het gevulde gezicht de kleine, scherpe oogen en sloegen den nieuwgekomeene taxeerend gade. Haar drukke handen, dik en met vingers als wrosten, waaraan een breede gouden ring blonk, gingen vlug en als streelend om met de glazen en karaffen, waarin de drank werd opgediend. Zoo dra het bestelde was bezorgd, begon, naar oud-Brabantsche wijs, het gesprek over het weer de verwachtingen van den oogst of de schokkende gebeurtenissen van den dag, terwijl het maar even duurde, of de vragen: vanwaar en waarheen? lieten zich niet meer wachten. Zij had een goed geheugen, Ciska, voor zaken en menschen beide en zou niet licht

PORSELEINOVEN

een gezicht vergeten, al had zij het in geen tien jaar gezien. Zij dreef haar zaak met een mannelijke voortvarendheid en een voor haar tijd zeldzame zindelijkheid, zoodat de „Hollanders” gaarne onder haar dak vertoefden, temeer, omdat de keuken een uitmuntenden naam had. ☼ Het kon dus niet anders, of de schilder, die het dorpje als studieobject ontdekte, trok bij haar in en spoedig was in den vacantielijd het huis te klein, om de gezinnen der kunstenaars van het palet te herbergen. ☼ De zaak werd verbouwd en uitgebreid met slaapkamers en een eetzaaltje, wel primitief, maar zindelijk ingericht en Ciska ging met haar tijd mee, zoo veel in haar macht lag. Dat zij een jaartje ouder werd onder de bedrijven, hinderde haar niet, evenmin als de daarmee gepaard gaande vermeerdering van omvang en gewicht, zoodat ze als een voorbeeld van Brabantsch welvaren gold. Ook haar drukke mond en handen werden niet moe; haar energie ontwikkelde zich in den dagelijkschen rompslomp van het bedrijf en haar stem scheen dat meer dan ooit te verkondigen. Die klonk van den vroegen morgen tot den laten avond door huis en schuren, en kreeg langzamerhand een ruzietoon, zonder dat zijzelf een boos woord bedoelde te spreken. Dat zij boek hield, is niet aan te nemen, maar rekenen deed zij des te meer, zooals vele boeren het ook thans nog doen, die maar leven van wat hun bedrijf opbrengt en zorgelijk elken cent nakijken, dien zij uitgeven, zonder er ooit aan te denken, hun geldbeheer op schrift te stellen. Maar Ciska misrekende zich in zooverre, dat zij de schildergezinnen trachtte te gerieven met goedkoop meubelbazarspul, met stoelen met slechte trijpen zitting en kleurige chromo's aan den wand op de behangseltsjes van acht cent per rol. ☼ Zij snapte niet, dat juist deze klanten liever in een boerenherberg zaten op goedkope stoelen en tusschen zindelijk gewitte wanden, dan te midden van de prullaria, die de wingierige stoffeerder van een plattelandsstadje zijn cliënte had aangepreft voor haar goede geld. ☼ En het voorstel, om een schuur tot een soort primitief atelier te laten verbouwen, verwierp ze als een overbodige weelde. ☼ Maar de jonge weduwe, die aan de andere zijde van het dorp haar herberg dreef, en ondanks de zorgen voor haar groot gezin geenszins de zaak verwaarloosde, bezag de dingen door een anderen bril en liet in korten

GOTSKOWSKY-DESSIN MET KOPERGROENE BLOEMEN EN IRISEERENDEN RAND

tijd het stroodak van een der schuren door glas vervangen, zoodat Israëls er dadelijk zijn intrek nam en met hem andere, mindere grooten, wel is waar, maar die zich in deze rustiger omgeving thuis gevoelden dan bij Ciska, waar het een voortdurend komen en gaan van vreemdelingen was geworden, toen het dorp naam begon te maken door de binnenhuisjes en landschappen der schilderende meesters. De schilders vonden in hun nieuwe omgeving de rust, die zij zochten en den eenvoud, dien zij op prijs stelden, terwijl de zorg voor hun maaltijden al evenzeer werd behartigd als bij Ciska. ☼ Zij bevolkten gedurende de zomervacantie het nieuwe tehuis met hun gezinnen, zoodat ook hier weldra moest worden aangebouwd en uitgebreid. Des morgens in de vroege trokken zij er op uit met hun gereedschap, om in de buurt of verder weg hun dagtaak aan te vatten en keerden dikwijls pas in den vallenden avond na een welbesteden dag in huis terug. Dan lieten zij zich de stevige kost goed smaken en met grappen en verhalen werd de maaltijden onder kunstbroeders tot een jolig feest. ☼ Soms werden maskerades geïmproviseerd, waarbij als voorwaarde was gesteld dat geen attributen van buiten af mochten worden ingevoerd en dat de deelnemers in een kwartier gereed moesten zijn met hun verkleedpartij. ☼ Tot welke koddige tooneelen dergelijke invallen aanleiding gaven, kan men zich denken en hoe bont Marcus Aurelius zich toetakelde, voor hij ten disch verscheen, met welke lappen en kledingstukken de Sjah van Perzië of Catharina van Rusland zich hadden opgemaakt

KOFFIESERVIES MET KORAALROODE DRAGEN-TEEKENING

om een gewenschten indruk te maken, kan alleen de fantasie van een schilder bedenken. ☞ De atmosfeer moge in Brabant anders zijn, dan de Hollander die gewend is — door den vochtigen dampkring, veroorzaakt door de slechte afwatering der streek, heeft zij het wazige, dat de schilderstukken der Hollandsche meesters zoo beroemd en gezocht heeft gemaakt. Maar bovendien treft het Brabantsche landschap door een eenvoud in kleuren, een soort somberheid, die zich meer aanvoelen dan beschrijven laten en welke door een Vincent van Gogh misschien het meest tot hun recht zijn gebracht. ☞ De zwaarmoedigheid, de rust, die den zwoegenden landman bij zijn werk typeert, die de bewegingen van het langzaam voortgaande grazende vee beheerschen, de gemoedelijkheid van de bewoners hebben hun stempel gedrukt op de huizen, komen tot uiting in de bouworde der lage, met stroo gedekte schuren en stallingen en verleenen de streek een eigen karakter, dat bij den bewoner van de groote stad een gevoel van vereenzaming en slaap wekt, maar hem er voor doet terugdeinzen, de schilderijen te koopen van hen, die hier werken en ploeteren, tenzij de onderteekening van den maker hem borg blijft, waar voor zijn geld te ontvangen. ☞ Toch heeft dit landschap zijn bekoring geopend aan schilders van grooten naam, van wie Israëls de pionier is geweest, althans de meest bekende. En zij hebben den roem van de streek tot ver over onze landsgrenzen verbreid, zoodat jaarlijks stroomen bezoekers en bezoeksters tot zelfs uit Amerika een bedevaart maken naar het kleine dorp van weleer. ☞ Zoo geldt ook hier, dat de profeet in zijn eigen land niet wordt geëerd.

J. L. A. KREMER

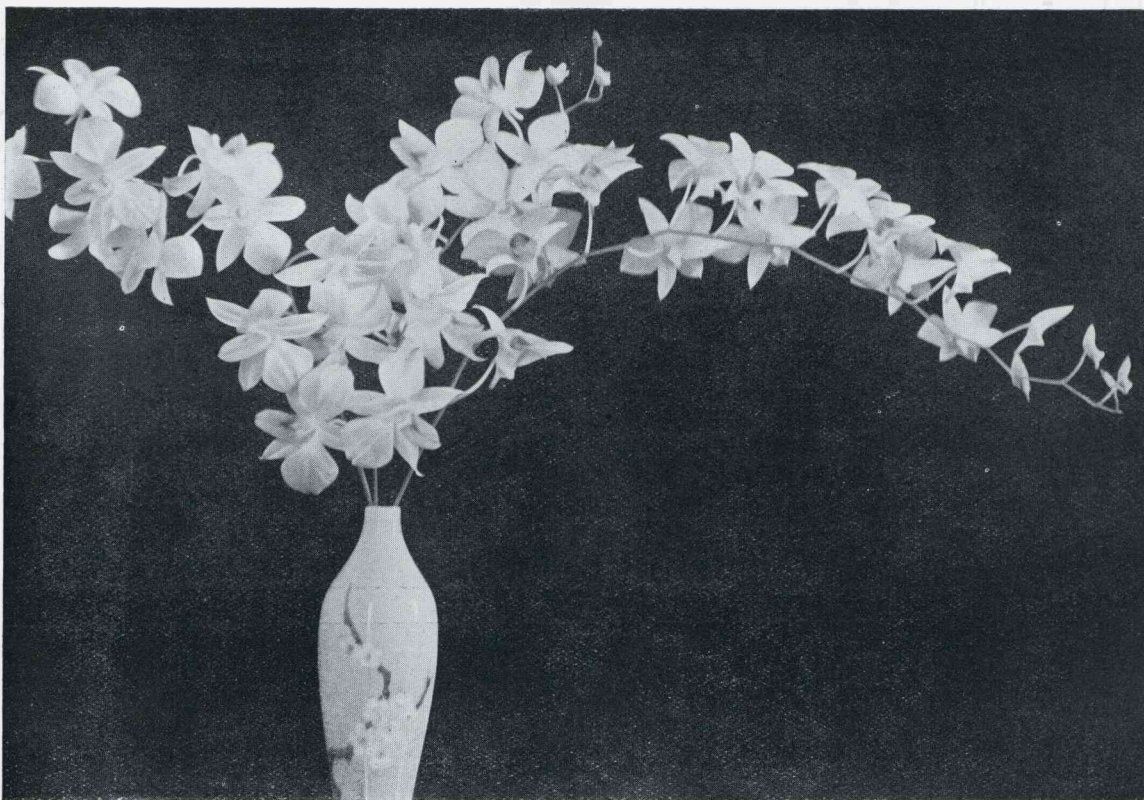

Foto Mevr. Hacke van Mynden

DENDROBIUM PHALAENOPSIS SCHROEDERIANUM

Uit de collectie van den Heer Hacke van Mynden te Loosdrecht, de grootste in Europa, waarvan een aantal planten de Orchideeën-Tentoonstelling op 6, 7 en 8 November a.s. te Amsterdam zal sieren

Orchideeën-Tentoonstelling

HET woord Orchideeën heeft nog immer een betoverenden klank. Men denkt aan duistere, vochtig-warme, ondoordringbare tropische wouden, waarin hoog in de kruinen der boomen, tegen de stammen en op de takken, de mystieke Orchideeën bloeien, wier wonderlijk gevormde, vaak schitterend gekleurde of grillig geteekende bloemen zich in den schemer van het looverdak ontplooiën. Orchideeën groeien echter niet alleen als epiphyten op boomen en struiken, maar ook op den bodem ook komen zij niet alleen in tropische streken voor, maar worden bijkans overal op de wereld aangetroffen, waar de voorwaarden voor haar leven gunstig zijn, zoowel op het Noordelijk als het Zuidelijk halfrond, tot zelfs in de landen van zeer koel klimaat. Maar de Orchideeën die wij hier op het oog hebben, zijn toch voornamelijk die van tropisch klimaat, en hun bloemen munten uit in wonderlijkheid van vormen en kleuren. ☞ De Nederlandsche Orchideeën Vereeniging houdt op 6, 7 en 8 November a.s. in het Koninklijk Koloniaal Instituut te Amsterdam een groote Orchideeën-Tentoonstelling. ☞ Alleen planten, door Nederlandsche liefhebbers en kweekers ingezonden, zijn toegelaten. De bezoekers van de tentoonstelling zullen stellig kunnen genieten van een schitterende bloemenpracht. X.

Wenken voor tuinbeplanting

TUINSPORT

TUINSPORT... een wonderlijk opschrift, doch in onzen tegenwoordigen tijd van gezellig zelf-tuinieren wel verklaarbaar. Waarom zouden wij het tuinieren, dat waarlijk ook wel lichamelijke inspanning vereischt, niet sportief opvatten? Wij behoeven niet te denken aan de oude tuinlui van voorheen, die urenlang gehurkt hun moeizame werk op het gazon uitoefenden — het grasma-chientje heeft hierin verandering gebracht; ook niet aan het op de knieën onkruid wieden met het schadelijke gevolg van rheumatische narigheid! Het verzorgen van onzen tuin kan behalve een geestig en nuttig werk, ook een lichamenlijk gezonde oefening zijn: houdt uw rug echter recht, ook als ge met elken voet op een flagstone staat en de verdorrende bloemen uit een lage plant knipt; ook als gij een vaste plant of een dahlia, die dreigt om te vallen, van stokken voorziet of als ge op een leeggekomen plek een nieuw plantje met uw plantvorkje inboet. Zelfs het wieden kan met rechte lenden en met gestrekte armen gebeuren: strekt ook den linkerarm en

houdt daarmee met gebalde hand uw lichaam in evenwicht, terwijl de rechter hand naarstig het onkruid plukt. Dit onkruid wieden is wel het vervelendste werkje, lang zoo gezellig niet als het planten, opbinden en uitsnoeien, maar het is op zijn tijd toch ook noodig; laat het onkruid toch vooral niet te groot worden, want het schiet eerder in zaad dan gedacht wordt! Eigenlijk moet het groeien van onkruid zoo veel mogelijk

voorkomen worden en dit kan door te zorgen, dat de tuinplanten de beschikbare ruimte blijven beslaan, dan heeft het onkruid weinig kans; op willekeurig opengelaten plekken heeft het dit wel. ☞ Er is toch heusch nuttiger werk genoeg in den tuin: altijd moeten wij de planten in het oog houden, het overtollige snoeien, het uitgebloeiende wegsnijden, het zwakstengelige opbinden en de leeggekomen plekken inplanten. En wat een directe voldoening kan iemand die tuiniert daarvan genieten, vooral in de heldere herfstdagen van October, toen alle kleuren zoo schitterend en de bloei nog zoo onverwacht rijk waren, alsof de planten met een eind-fanfare van ons afscheid wilden nemen! Ook toen nog dagelijks verrassingen: zag ik daar de dubbele rose stokrozen niet prachtig in bloei? Het zaad kreeg ik uit Indië van een hooggelegen plaats en na den krachtigen groei stelden de planten teleur met het bloeien, daar de knoppen zich maar niet tot bloemen wilden ontwikkelen, en nu, met deze late herfstzon, lukte het blijkbaar in eens! Toen gedurende den zomer de bloemen al maar bleven steken is er niet veel notitie van hen genomen, de meeste stengels waren wat slordig omgezakt tusschen andere planten. Maar door ze netjes aan dunne tonkin-stokken op te binden hebben wij ze in eere hersteld; keurig staken ze nu uit boven de Rhododendrons die er omheen stonden; wat een verandering was dit ineens — een echte voldoening na afloop van een uurtje tuinsport!

B.